

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 85 ANUL XXI.

Sabiu, in 21 Octomvre (2 Nov.) 1873.

Telegrafulu ese de done ori pre septemana: Duminea si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. car pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte parti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscrerale se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

248

Sabiu 20 Octomvre.

Cestiunea bosniaca, dupa cum s'au indatinatu lumea a nomi acum afacerea crestineloru asupriti de turcii din Bosni'a inca nu e complanata, inca nu s'a alesu nimic'a din pretensiunile Romaniei si Serbiei de a fi admise si ele in comisiunea esmisa pentru curatirea Dunarei la portile de feru si faim'a despre intentiunat'a independintia a Romaniei iera 'si radica capulu. Ce este mai caracteristicu intre sgototele aceste varie, este ca in legatura cu prochiatarea independintiei romane se aduce in combinatiune si concentrarea cea intardiata de trupe la Craiova, Bucuresti, Fureeni si lasi inse nu de vre-o 25—30 mii dupa cum ne spunea „Poporul“ din Bucuresti, ci, dca foile din strainatate, de 60 de mii.

Fi-va sositu tempulu acestei independintie ori nu a sositu, in intiesu diplomaticu, acest'a nu o putem sci si nici nu ne arogamu a o sci, pentru ca nu stamu in legatura cu nici unulu dintre cabinetele europene, si conjecturile sunt cele mai nesigure base pentru de a predicte venitorulu.

Ne punemu inse astfelu intrebarea si adeca dtecmu, ca este starea tieriei preste totu matura de a fi independenta? atunci respunsulu pote fi sigur si afirmativu. Afirmativu cu deosebire acum candu sunt sianse, ca sa ne folosimu de unu terminu usitatu francesu, de a se pute efeitui independintia pre calea unei invoiri pacifice, la care concentrarile de trupe potu servi numai ca influentiatoria decoratiune a sceneriei. Se dice adeca, ca Romani'a voiesce sa capitalizeze tributulu anuaru ce se da Portiei in unu capitalu de 30,000,000 franci si acesta unica legatura, carea obliga numai pre romani de a plati sa inceteze pentru totu-deun'a.

Ce voiesce tier'a ins'a-si in privint'a cestiunei acestei'a? Eata o intrebare a carei respunsu este mai greu decatu celu alu tuturor intrebari-loru. Dupa dnuaristic'a din tiera, press'a carea se numesce liberale este contr'a. Pentru-ce? Pentru aceea caci tier'a inca nu aru fi gat'a pentru luptele eventuale, cari nu se potu eschide din ori-ce combinatiune? ori pentru aceea, caci constelatiunea politica aru fi nefavorabile si aru da de pedeci la puterile europene?

Nu, ci din simpla consideratiune ca Franci'a nu este astadi in stare de a pute concurge cu ajutorulu seu spre a contribui, celu putienu, deca nu a da ea independintia intriga romaniloru.

Deca este numai acestu unicu momentu ce se pote aduce de catre fiii patriei spre a fi contr'a independintiei Romaniei, apoi noi trebuie sa marturisimu, ca argumentulu este pre putienu.

Recunoscemu ca Franci'a a facutu in deceniile din urma ce-va pentru Romani'a inse noi amu dori ca romani in judecarea celoru facute de aceea sa nu fia rapiti numai de simpatia de rasa; de alta parte sa nu astepte ca numai ce voru primi din manile altora, intre cari altii ori si cum suntu si francesii, sa li fia si folositoru, ci sa caute a-si multiami mai bine totu-deun'a loru insisi ori-ce castigu politicu.

Deca nu va mai fi astadi in romani din Romani'a atat'a incredero catu a fostu pre tempurile eroiloru de gloriosu nume, va fi dora atat'a catu a fostu pre tempulu introducerii regulamentulu organicu. Si deca este atat'a potu fi siguri romani, ca o independintia acuisita de insasi tier'a va fi cu multu mai favorabile pentru dens'a decum a fostu regulamentulu organicu la 1830. Ce constelatiuni politice erau atunci? Unde era consciintia de sine a statulu si natiunei in tempurile acele? — o distantia de seculu, dara nu de dieci de ani, si deca tierile acum intrunite in unu statu strigau candu li s'a oferitu regulamentulu organicu: Timeo danaos..., astadi pote nu avé o Romania dupa cum este. Unu deputatu dietalu ungurescu atragea pre la 1842 aten-

tiunea unguiloru asupr'a avantajeloru din constitiunea ragulamentaria a tieriloru romane. Elu prevesti de pre atunci dezvoltarea cea rapede a tieriloru si sosirea independintiei loru. Si dela cine a primitu romani regulamentulu organicu? Dela Rusi'a, carea umilise atunci pre suzeran'a Romaniei, pre Port'a, si-si pregratia drumulu catre St'a Sofi'a din Constantinopole.

Nu trebuie romani din Romani'a dara sa caute in afara motivele, deca este tempulu seu nu alu independintiei romane, ci in sinulu seu, in puterea loru propria de a se moderá si a se feri de escese, cari sa dea ansa stateloru limitrofe a se amesteca in afacerile loru interne si pre aceste din urma sa le tiona departe de sinele, fia tributari, fia independinti, caci numai purtarea acest'a le pote asigura esistintia.

Unu cuventu inca incatu privesce suzeranitatea portiei. Acest'a n'are decatu influentia impedecatoria si apesatoria dupa cum s'a mai disu, dara de folosita, precum aréta anii 1775 si 1812, candu perdura romani Bucovin'a, si Besarabi'a nu folosesc nimic'a.

„National-Zeitung“ din Berlinu cu dat'a din 21 Octomvrie, informedia ca principele Fridericu de Hohenzollern, fratele celu mai micu alu I. S. domnitorulu Romaniei, care este majoru si siefu de escadronu alu regimentulu I de dragoni de garda, a luat unu concediu de siése luni si s'a dusu la Bucuresti. Dupa cum se vorbesce, principele are intentiunea de a se ocupa acolo, intre altele, cu studiulu limbei tieriei. Diariulu „D. N.“ adange la acest'a, ca precum se scie, casatori'a Domnitorulu Romaniei a remasu pana acum fara succesoru de seculu masculinu si in cercurile militare din Romani'a s'a reinnoitu din acestu motivu dorint'a deja esprimata, ca principele Fridericu se primescua comand'a unei armate de acolo, pentru ca cu modulu acest'a sa se deprinda cu afacerile tieriei.

Incepemu reproducerea acestui articulu din „Lumin'a“ pentru ca sa veda cetitorii cum se dezvoltata acolo lucrurile acum inainte de alegerea de episcopu spre intregirea vacantulu scaunu episcopescu.

Ad rem.

Ni s'a pusu o cestiune de cea mai mare importantia: avemu sa ni alegemu unu pastoriu sufletescu pentru dieces'a Aradului veduvita in decurendu.

Luata pentru sine cestiunea este cea mai clara. N'avemu sa alegemu episcopu in sensulu comunu, profanu alu cuventulu: totu-deun'a votulu nostru trebuie sa fia manifestatiunea vointiei dumnediesci, vointia manifestata in sinodele ecumenice si cuprinsa in canonele santei biserici a resaritului, din care si noi facemu o mica parte intregitoria. Cuprindendu astfelu actulu de alegere, vomu fi in claru asupr'a cestiunei si nu vomu alege potrivit cu impressiunile ori aplecarile momentane, ci ne vomu indrepta dupa canonele santei nostre biserici, dupa legile organice, ce ne-amu formatu insi-ne, si dupa usulu observatu la coreligionarti nostri din orientu. Vomu alege dara pre acel'a, care, potrivit cu acele canone, acele legi si acelu usu, ni va paré mai multu chiamatu la pastorirea sufletesca si ocarmuirea bisericii.

Nu noi vomu chiama, ci vomu cercá pre acel'a, care ni va paraa chiamatu dela Ddieu.

Acést'a este alegerea crestinesca.

Sa ni informamu cestiunea pre catu se pote de claru: avemu sa alegemu dintre noi pre acel'a, care, in urm'a pozitiei, a capacitatiei si a calificatiunei sele, ni va paré a avé mai multu vocatione pentru archiereire. N'avemu sa cercamu alta

qualificatiune decatu cea canonica, pentru ca acel'a, pre care lu vomu alege, are sa fia inainte de tote archiereu. Intre cei de egala qualificatiune vomu alege apoi pre celu superioru in capacitate; totu-deun'a inse qualificatiunea canonica trebuie sa determineze; dealtmintrelea ne impotrivimu vointiei ddiesci cuprinsa in canone si devenimu sismatici.

Avemu canonele in mani; avemu usulu crestineloru din orientu in vedere: sa ne indreptamu dupa aceste, si nu vomu afla nici o greutate.

Cu tote aceste, privita in raportu cu firea omenesca, cestiunea este grea. Grea este, pentru ca omeni au sa aleaga, omeni, ce, prin orbia, afecte, ori interese adese-ori se lasa abatuti dela caile, ce li suntu desemnate. In alegerile facute de catre omeni forte adese-ori determinéza aplecarile personale, lips'a de judecata, afectele si interesele singuraticiloru. Este dara detorint'a fia-cariu'a dintre noi; ca, pre catu pote, sa arunce cea mai intensiva lumina asupr'a cailoru, pre care trebuie sa umblamu, pentru ca ele sa nu se perda din ochii credinciosiloru; sa dea taria iubirei crestinesci, pentru ca ea sa domnesca asupr'a celor-a-lalte afecte, ce ne potu cuprinde; sa descepte consciint'a despre comunele nostre interese, pentru ca cele [particulare sa slabésca in inriurirea loru asupr'a vointie.

Alesulu are sa ne fia Episcopu, pastoriu supremu, ocarmutoriu alu unei turme de 600000 suflete; sa nu alegemu cu usiurint'a, caci ne voru afurisi urmasii si pote ne vomu afurisi insine; uitandu tote slabiciunile, aplecarile personale si intentiile necrestinesci, sa ne indreptamu numai dupa poruncile ddiesci. Astfelu ne vomu implini detorint'a si apoi urmedie ori-ce, sufletulu nostru va fi liniscitu.

Ori-catu de adencu amu fi cuprinsi de sentirile religionarie; ori catu de tare amu crede in tari'a credintiei la poporul romanu: in momentulu alegerei ne cuprinde o frica motivata, si cunoscendu starile sociale, in care ne aflamu, ne tememu, ca mca vomu fi abatuti dela calea corecta. . . Si nu ne este ertatu, ca sa nu esprimamu ast'a temere, ca sa nu combatemu reulu, ce s'aru poté ivi, inflatisindu-lu in adeverat'a lui aretare.

Vietia nostra, in alcatuirea sea de astadi, este astfelu, ca ori unde ne vomu afla, ne sentimu impinsi spre politica. Este organicu acestu reu, este urmatu din positia, ce ocupamu in tier'a, in carea ne aflamu: pentru ca elu este inse organicu, nu inceta de a fi reu.

Pretolindenea preocupatiunile politice impedeca dezvoltarea. Nu fara temeiu ne potemu dara teme, cumca se voru afla omeni, cari cuprinsi de preocupatiunile loru politice, si asta-data se voru semti impinsi spre politica si in alegere voru fi condusi mai multu de motivele dilnice ale intereseloru politice decatu de acelea vecinice ale interesulu crescinescu; nu fara temeiu, ca se voru afla omeni, cari, in locu de qualificatiune canonica, voru cerca qualificatiune politica, omeni, ce in locu de pastoriu sufletescu, voru cerca sa alega unu omu de partida.

Si nemesurate suntu relele, ce potu sa urmeze dintr'o asemenea alegere! — Amu mintitu crestinatatea; ne-amu mintitu pre noi insine; amu facutu unu actu profanu sub scutul celoru mai sfinte asiediaminte.

Indata ce Episcopulu este privitu ca factoru politicu, elu inceta a mai fi persona bisericesca, devenindu unu omu profanu alu lucrarei dilnice; indata ce amu admisu politica in cele bisericesci, biserica inceta a fi o intrunire a credinciosiloru, perde independintia si superioritatea sea, devenindu unu asiediamentu numai subordinatu, unu mediu pentru ajungerea scopuriloru politice.

Ori suntu si de aceia, cari privescu biserica astfelu? se afla omeni, cari numai pentru aceea se numescu ortodoci, pentru ca se afla terenu de ac-

tivitate? — Sunt! — Atunci detoriții supra-meii ocăruiți bisericesci este a opri intrarea lor în biserică, de ôre-ce biserică este numai a credincioșilor întrunire, o întrunire de cea mai superma categoria, care nu are scopuri dîlnice.

Sa ne coborîm înse la viața reală.

Admițîndu, că Episcopul pôte cadé sub priviri politice, amu admite desbinarea în biserică. Unu Episcopu alesu din considerationi politice nu pôte sa fia decătu alesulu unei partide anumite. Elu nu este mai multu pastoriu alu întregii turme, ci omu de partida, pusu în luptă cu o parte din turmă, ce i s'a datu spre pastorie. — Voimu ast'a? — atunci mintîm creștinatatea! Episcopul are o misiune specială; elu este ocăruițoriu alu dieceșei. Numai pentru ast'a 'lu alegem.

Că Episcopu, fiindu elu totu-odată și omu, nu-i potemu luă dreptulu de a luă parte în lucrarea politică. În politică înse numai atunci este iertatu să-lu privim că Episcopu, cîndu elu reprezintă biserică fatia de stat: în tôte celelalte raporturi elu trebuie să privim că omu. Cîndu noi înse anume 'lu alegem numai pentru că elu este membru alu unei partide anumite, atunci facem din Episcopu aceea, ce omulu este într'ensulu.

(Va urmă.)

Din mai multe părți suntem provocati a dă deslusiri asupr'a celor scrise de „Albin'a“ de unedile cîndu ne regală cu frumós'a însusire de a fi isvoru de „secaturi“ și „miserabilități“ etc. etc. și adică asupr'a celor ce pretinde acea fôia ca a scrisu „P. Napló“ și „Hon“.

Déca amu fi în stare să dăm deslusiri, amu dá; publiculu înse de asta-dată ne va iertá decă vomu fi mai rezervati.

Amu fostu siliti să ni audim pre desu invinuirea, că suntem ômeni de partida și ran'a acésta înca nu e, s'eu abia e vindecata și asiá dându deslusiri, acele ni s'aru esplică falsu cum ni s'a explicatu și alte.

Credem înse a satisface pre deplinu dorinției tuturor facendu ceea ce eram datori, după ce „Albin'a“ nu ne dá pace nici cîndu tacem, și punendu sub ochii lectorilor ceea ce a scrisu „P. N.“ Deci vedea cetitorii și deslusiascose ei insii, și judece apoi decă „Albin'a“ a fostu în dreptu a ne face quasi responsabili de ceea ce se scrie în diurnale străine.

Ce a scrisu Hon nu amu pututu aflá de aceea reproducem numai ce a scrisu „P. Napló“:

„Nu va fi fără interesu de a încunoscintia publiculu despre referințiele metropoliei gr. or. din Sabiu. Si acésta 'si are însemnatatea sea politica. Credea și accepta ori și care, ca tôte voru progresá pre calea pregatita și desemnata de marele barbatu Siagun'a și ca prin alegerea Archiepiscopulu și Metropolitulu nu se va schimbá nimic'a. Noi recunoscem vointia cea bună a lui Ivacicovicu, dară nu va fi superfluu a sci și următoarele:

Se scie, că unii din cei mai fruntasi barbati și românilor din Ardelu au străplăntatu luptă de partida de pre terenu national și pre celu bisericescu. Insusi Siagun'a și partid'a și carea stă pre tere-nulu legalu, activistii, în a căroru fronte au statu și stă advocatulu Borci'a, au loptatu fără folosu contr'a pasivistilor ardeleni condusi de Macelariu și consortii și contr'a pasivistilor ungureni condusi de Babesiu, căror'a le place a se numi pre sine partid'a natională și (fatia cu statulu) opozițională. Acestei partide susu numite i-a succésu a aflá după retragerea P. Pope'a, pre urmatoriulu lui Siagun'a în persón'a episcopulu dela Aradu pre fiitoriulu Metropolitu. Acésta partida sperá de siguru, că sub nulu Metropolitu rapindu la sine cărm'a bisericeii gr. or. voru încetati ideile lor și voru repará nesuccesele lor politice de pâna acum prin aceea, că voru întrebuintia pre Metropolitulu be-trân, slabu și deobligatu loră că medilocu cores-pundietoriu scopurilor lor. Indată după alegere cerura reforma și organizare nouă a membrilor consistoriali. Mai întâiu trebuiau departati ômenii lui Siagun'a din consistoriu și din alte statii mai cu influință, după aceea a regulá după voi'a lor tôte, mai departe a nimici ordinationile și institutiunile normate de Siagun'a, dară neplăcute pasivistilor, de a-i timbrá (pre activisti) înaintea poporulu usioru credietoriu de liberali și politic'a lor de stricaciósă și a întrebuintia natiunea română spre scopuri opoziționali. Mai cu sêma doriá partid'a lui Babesiu—Macelariu a smulge organulu moderatu alu activistilor „Telegr. Rom.“ ultimulu lor me-

dilocu de a perare, întemeiatu de Siagun'a, din manile partidei, carea a ramas fidelu principiilor acestuia asupr'a căru (organu) acesti fanatici facura scandala și pentru ce?

Pentru că Siagun'a prevediendă multe rele după mórtea sea, a datu întreg'a sea avere, precum și tipografi'a întemeiată de densulu și împreună cu acésta și fôia susu numita, că uniculu medilocu pentru desceptarea intelectuală și politică, unei comisiuni compuse prin testamentu din cei mai încrediați barbati și a scos'o din cerculu de activitate alu consistoriulu care în împregiurările cele noue usioru se pôte schimbá. Partid'a pasivistilor a cugetatu și cugeta înca și acum la atacarea testamentulu.

Precum amu amintitu, ei credeau ca-si voru realizá scopulu, decă voru departá pre ômenii lui Siagun'a din oficiurile și statiiile lor: ei au începutu acésta cu oficialii platiti din fondulu țerei, cu secretariulu archiepiscopescu, care e pre lînga persón'a capulu bisericeii celu mai necesariu, celu mai de aprôpe și mai de influință individuală. Scopulu principalu au fostu, că Metropolitulu celu nou, necunoscutu cu referințiele de aici să nu fia impresuratu de ômenii lui Siagun'a, pentru că fracțiunea pasivistilor singura se îndrepte și conduca pre capulu bisericeii. Într'o diminiția secretariulu, care fu alesu definitivu pre tempulu cîndu traiá Siagun'a pre cale legală și prin consistoriu a primitu prin presidiu o harthia dispensatoriă, prin carea i se demanda, că să predece cancelari'a archiepiscopescu dlui Elia Macelariu, pre cîndu pre sub mîna s'a denumitu pre asemenea cale unu secretariu nou (professorele Lengeru din Brasiovu). Harthia prin carea se radicea secretariulu din postu s'a fauritu în cancelari'a institutulu de creditu de Macelariu. Ceea ce amu presimțitu s'a și întemplat și ne-a neliniscitu cu atîtu mai tare, cu cîtu de o parte lovesce în statutulu bisericeii gr. or. sancționatu de regele, după care oficialii bisericeii numai în urm'a unei pedepse normate prin lege se potu radica din oficiulu lor și pre secretariulu consistoriulu numai acésta 'lu pôte alege în adunarea sea plenaria, de alta parte nu de multu a facutu nulu Archiepiscopu unu pasiu ingrigitoriu contr'a vicariulu denumitu de Siagun'a definitivu și pre viața, facendu-i cunoscutu, că și densulu 'lu primesce de vicariulu seu, că și cîndu asiá usioru l'aru pôte departá din cerculu seu. După ce membrii consistoriulu nu au pututu acceptá, că sa-si retraga simplu dispensatiunea făcută contr'a secretariulu fatia de fracțiunea partidei, decisera toti acei membri ai consistoriulu, cari au ramas fideli legii și principiilor lui Siagun'a și cari facu înca majoritatea consistoriulu, că sa se prezenteze în corpore în 10 Octobru înaintea Archiepiscopulu. Chiarificatu asupr'a lucrulu prin acésta reprezentatiune densulu recunoscu ratacirea cauzata prin Macelariu și consortii și-si retrase pasii sei.

E de mare însemnatate acésta prezentare a acelor consistorialisti, pentru că de o parte s'a convinsu Archiepiscopulu Ivacicovicu despre lealitatea acestor barbati, cari au fostu resoluti a aperi legea, de alta parte, pentru că și acești barbati cunoscura vointia cea bună a capulu bisericeii, determinandu-se a-lu padi de aci înainte de influință ilegală și perniciósă. Si cu acésta încrederea reciproca s'a restabilitu.

Déca Archiepiscopulu Ivacicovicu va conservá și mai departe acésta convicțiune atunci nu avem cauz'a de a ne îndoi, că va îndepartá influința unei partide rabiate și va scapá bisericeii gr. or. de acelu pericolu, în care vrea se o împingă acésta partida. Sperăm și dorim acésta spre onórea ei, spre binele confratilor nostri români și spre salutea statulu.

Din Ungari'a ne vine dela o persónă prestimabilă articolulu intitulatu „Dlu Babesiu“ de mai la vale spre publicare, cercundu-ne la acésta în comitiva prin următoarele cuvinte: Ve trimitu aici o bucată din istoria tempulu, în care traimu, rogându-ve ca . . . . . să binevoiti a o publica în fôia ce redactati.“

Eata articolulu:

Domnulu Babesiu.

Ei, bine! să nu ne cuprinda mirare, decă în vremile noastre unu articolu intitulatu: „Dlu Babesiu“ nu va surprinde pre nime. Cîndu ap'a este tulburu, noroiulu se radice la suprafața: în epocile de tranzițiune, precum este aceea, în care ne aflăm noi, fiindu viața încercată, și ômeni, precum este dlu Babesiu, potu să ajungă la o anumită

însemnatate, încatu să merite a fi tratati într'unu articolu specialu. Cu deosebire dlu Babesiu merita unu asemenea grad de atentione, de ôre-ce și însusi pare a avé despre sine o parere pre cîtu se pôte de magistritia.

Unu felu de papa românescu este acestu omu micu la statură, înse mare la faptura. De-si elu combate în tôte tonurile permise și nepermise dogm'a infalibilității papei dela Rom'a, cu a sea infalibilitate se împacă . . . Si de mii de ori ne-a convinsu dejă, cumca elu unulu nesmintitu este infalibilu. Este numai lipsa de pricepere și bunăvoință din partea românilor, că ei nu se léga la ochi, că astfelu se pôte urmă invetiaturilor infalibile cîtu de orbisiu.

Mai multu decătu unu papa, — dlu Babesiu este unu alu dole Moise, este, sit venia verbo, unu alu dole Mesia. — Atîtu de înaltu stă elu asupr'a celorlalti ômeni comuni, încatu nime nu pôte să-lu pricepe, ori, pricependu-lu, să afle partea cea bună în trensulu. Elu este unu martiru, martiru alu iubirii de adeveru, unu martiru alu moralității, martiru alu luptei pentru binele natiunii române. (!) — Unu Gambetta cu doi ochi este acestu fenomenu minunatu. Adeca unu Gambetta și înca unu Gambetta: doi Gambetti într'o singura aretare.

Fiindu tôte aceste, dlu Babesiu, republicanulu, nationalistulu, democratulu, revoluționarulu, apri-gulu loptatoriu pentru libertatea absolută și egală îndreptărire a ômenilor, dlu Babesiu precum 'lu cunoscem din „Albin'a“, este în dreptu, că să pretinda supunere neconditionată dela ori-care omu onestu. Nesmintitu! nu pôte fi bine, nu onestu, nu moralu, nu uman, nu nationalu, ce dlu Babesiu nu voiesce. Pentru că dlu Babesiu este elu însusi, prototipulu infalibilității, Moise modernu, Messia profanu, Gambetta cu doi ochi.

Si de ôre-ce este, ce este, pôte, ce pôte, și nu fără dreptu, dlu Babesiu cerca să nimicească pre toti acei, cari nu conlucra spre realizarea sublimelor se planuri. „Misiei, calăi, venditori, unelte ôrbe, mameluci, ômeni fără morală, fără Ddieu, fără sufletu, telhari, vipere și hidre infernale suntu toti acei, care cutedia numai a cugetá, cîndu odată divinulu oraculu s'a pronunțiatu prin graiulu dlui Babesiu. Căci astfelu cere interesulu natiunii, a natiunii, pre care dlu Babesiu este chiamatu dela fire a o reprezentá.

A combatutu dlu Babesiu pre toti și pre toti îi combate adi. Nu este unu singuru omu, care, ajungendu la ôresi-care popularitate, să nu fi fostu tratatu în „Albin'a“ într'unu modu mai multu decătu aspru. Incependu dela Metropolitulu Andreiu, pâna la Besanu Iános nici unulu nu a avutu scapare. Si adi, urmasiulu demnu alu marelui Archiereu, înaltu Présăntitulu parinte Metropolitu Procopiu, de asemenea pare a cadé sub ataculu dlui Babesiu. Pentru că nu a cerutu porunci dela geniulu natiunii, ci a cutediatu se urmedie cîi luminate de cunoscut'a sea întielepciune și iubire parintiésca.

Destulu!

Déca dlu Babesiu crede, că facendu astfelu face bine, atunci elu este unu visionariu demnu de compati mire; decă elu înse nu crede că face bine precum face, și totusi face, atunci elu este unu siarlătanu politicu, pre care trebuie să-lu facem imposibilu.

Aléga dlu Babesiu, decă crede ori ba!

Noi nu, d-sea scie, ce crede și ce nu crede!

Esprimându trist'a multiamita dlui autoru pentru că a avutu curagiulu a pasi cu dibaciulu seu condeiu contr'a unui reu care ia din di în di dimensiuni totu mai mari, 'lu rogăm totu odată că și în alte afaceri nationale politice să ne spriginésca cu concursulu seu. Nici odată, că acum nu are lipsa poporulu nostru român de tôte poteriile sece bune și sanatoșe, prin care să se scape de incurcatur'a și turburél'a ce innoroiesce tôte afacerile noastre.

Procesulu lui Bazaine.

Sciri ultime.

Versailles 20 Octomvre. Siedint'a se deschide la 12 ôre și jumătate.

Maresialulu Leboeuf e chiamatu.

Presiedintele previne pre marturi că îi va întrebá după sectiunile aretate în interogatorulu maresialulu Bazaine.

Maresialulu Leboeuf crede că respunderea ma-

resialului Bazaine că comandantul superioru începu numai la 12 Augustu.

Maresialulu Leboeuf stăruiește asupra faptului că maresialulu Bazaine eră numai comandantulu subordonatulu până la 12 Augustu s'era.

Respundendu la o întrebare a aperiatorului, maresialulu Leboeuf dice că Bazaine n'a aretatulu nici cea mai mica nemulțumire de a fi mai întâiu comandantulu subordonatulu.

Maresialulu Leboeuf adauge, că Bazaine n'a facutulu nici o cerere spre a dobândi comand'ă superiōră.

D. Lebrun, întâiulu aide-majoru generalu, raportediă că imperatulu otarise o miscare de retragere spre Verdun; elu dice că cele întâiu mesuri pregatitōre fura nesuficiente, de unde vine intardierea fatala care aduse batalia dela Borny.

Întrebările aperiarei facu se resulte că blamulu despre nesuficienti'a citata a mesuriloru nu pōte fi imputa maresialulu Bazaine, căci acest'ă a începutulu a exercit'ă comand'ă sea numai la 13 Augustu.

Depesi'a diplomatica, pre care maresialulu Bazaine a comunicat'ō tribunalulu în siediñt'ă de 14 Octombrie aprōpe de terminarea siediñt'ei, are următōrea cuprindere testuala: „Constantinopole 10 Augustu, 4 ore s'era.“ Din sorginte siguru afflu, că o depesia din Mainz sosita aici cătra ministrulu diplomatiu prusescu la 8 cōrentu s'era cuprinde urmatoriulu anunțu: „Deca în batalia mare ce are acōm sa aiba locu, se va declar'ă victori'a inca odata pentru noi, vomu urmari inimiculu până la Chalons, căci scopulu nostru nu este, se înaintamulu până la Paris.“ Fiindu că acestu comunicatulu s'a facutulu în realitate contelului Kayserling, este datōri'a mea, a ve face d-vōstre cunoscutulu cuprinsulu ei, lasându că d-vōstra se o judecati.

Astfelulu suna acēsta depesia. Numele subsemnatorulu ei nu se face cunoscutulu. Se presupune inse sa fia vicontele dela Guéronniere, care, este sciutu, că eră în momentul erupțiōnei resbelulu ambasadorulu la Constantinopole, și care dupa 4 Septembrie 1870 se întōrse în Franci'a.

Maresialulu Bazaine adauge, dupa cetirea depesiei: Acestu comunicatulu mi s'a facutulu de o persōna a cărei'a nume suntulu silitulu sa nu-lu spunu, inse eu predau not'ă d'ui presiedinte. Imperatoarele mi-a dat'ō, dicendu-mi: „Trebuie a se tienē socotēla de acēsta nota, și a se evit'ă ori-ce nesuccesu, care aru potē pune în pericululu contragerea trupeloru în Chalons.“ Eră de interesu diplomaticu, a nu ne precipit'ă în pericululu într'unu modulu usioru, fiindu că erau dōne poteri care fără de a promite ajutorulu, acceptau evenimentele, spre a se pronunț'ă.

Astfelulu este redactatulu raportulu stenograficulu asupra acestui incidentulu. Elu merita a fi mentionatulu căci Bazaine voiesse pre acēsta depesia sa-si bazeze aperiarea sea.

Publiculu eră destulu de numerosu la acēsta siediñt'ă; chiaru locurile rezervate erau cuprinse. La 1 ora 5 minute se deschide siediñt'ă. Dupa ce fu introdusulu maresialulu, se chiama marturii presentulu, și potē usă de documentele ce se afflu în dōne ladi, aduse tribunalulu de resbelu.

La finea siediñt'ei de ieri începuse presiedintele sa întrebe pre maresialulu asupra depesiei din 22 Augustu, prin care imperatoarele îi facea cunoscutulu „că elu a primitulu depesi'a maresialulu în Rheims, ca avansase în directiunea dela Montmedy, și ca va stă la 24 la Aisne, spre a oper'ă dupa circōstantiile, și a-l veni în ajutorulu.“ Acēsta depesia trebuie sa fi sositulu la 23 în Metz dupa cum spunu marturii. Maresialulu nega inse sa-i fi venitulu în acea di o anemenea însciintiare, cea întâiu depesia, care îi anemenea acēst'ă, a primit'ō la 30 Augustu. Presiedintele întreba pre maresialulu, cum se întempl'ă, că elu n'a facutulu nimicu, spre a restabil'ă comunicatiunile, și pentru ce n'a încredințatulu cavaleri'a sea. Maresialulu respunde, că a încredințatulu un'ă că acēst'ă fără utilitate. Întrebatulu fiindu relativulu la drumulu de feru, pre care germanii l'a construitulu înspre Pont-à-Mouson, respunde, că n'a întreruptulu aceste lucrări, căci și acēst'ă aru fi fostulu utilitate; spre a împedec'ă constructiunea, aru fi trebuitulu se ocupe liniile, ceea ce eră imposibilulu.

Presiedintele dispune cetirea ordinulu de plecare a maresialulu pentru d'ua de 26 Augustu, (în acēsta di voi'ă maresialulu sa cerce, a strabate marsiulu cu armat'ă sea), și întreba pre maresialulu, în ce modulu voi'ă elu sa opereze, maresialulu d'ă asupra acestui punctulu explicatiuni mai detaliatulu. Elu

sustiene mai întâiu, că armat'ă sea nu se componea din 130,000 combatanti, ci din 90,000—100,000.

Presi Principele Fredericu Carolu avē 200,000 omeni cu 630 tunuri. Cea mai mare parte a trupeloru sele se afflu pre malulu stāngu. Calea, pre voiati se o urmari eră inchisa numai de unu cordōnu subtire de trupe. Pre acolo eră usioru a se strabate. Cum eră planulu d-vōstre?

Bazaine. Eu voi'ăm se avansedi până la St. Barbe și de acolo la Thionville.

Asupra întrebarei, pentru ce n'a întrebuintiatulu tōte podurile, nu dea nici o lamurire suficienta. Că totulu materialulu de constructiu poduri s'a lasatulu în Metz, dice că nu s'a facutulu dupa ordinele sele. Elu nega că dej'ă de diminiētia aru fi spusulu mai multoru oficiari, că nu va plec'ă. Gard'ă imperiala a lasat'ō pre malulu stāngu, fiindu că voi'ă se avanseze pre ambele părți ale Moselei. Nu eră precisu cunoscutulu, unde se afflu armat'ă principală a inimiculu. Marsiulu a începutulu la 26, inse fu opritulu din caus'ă plōiei puternice.

Presiedintele pune lui Bazaine întrebări relative la consiliulu de resbelu, care avu locu la 26 diminiētia și în care se decise, a nu începe inca plecarea din Metz, maresialulu n'a participatulu la parerea generalulu Confinières, că fortareti'a nu se pōte sustienē în contr'ă germaniloru. Plecarea inse nu eră inca urgenta.

Presiedintele. Deca aveati convictiunea că armat'ă trebuie sa remana înaintea Metzului, pentru ce nu spuneati acēst'ă imperatorulu? Bazaine. Remanerea mi-o propusesemulu numai în casulu de necesitate.

Pres. Deca acēsta idee a prinsulu la d-ta radecini, atunci trebui'ă-i se o comuneci imperatorulu. — Bazaine. Imperatoarele sci'ă, că decă nu voi'ă strabate, voi'ă fi silitulu sa remanu în lagerulu fortificatulu cu siantiuri.

Pres. Nu credea-i, că imperatoarele te astēpt'ă? — Bazaine. Nu! nimicu'a determinatulu nu s'a facutulu.

Pres. Cum atunci se esplica mesurile pre care le luase imperatoarele pentru Verdunulu? La întrebarea presiedintelulu, pentru ce n'a tienutulu mai înainte unu consiliulu de resbelu, declara Bazaine, că n'a crediutulu acēst'ă necesariulu. Consiliulu de resbelu n'a fostulu de densulu convocatulu, ci a avutulu locu din întemplantulu.

Presi. De ce nu ai vorbitulu în consiliulu de resbelu despre Mac-Mahon? Pentru ce nu ai pusulu hipotes'ă, că pōte elu se afflu pre drumulu spre Metz? — Bazaine. Nu sciām acēst'ă.

Presi. Că tōte aceste maresialulu Mac-Mahon și reorganiz'ă armat'ă în Chalons, eră deci usiorulu de presupusulu că alerg'ă în ajutorulu Metzului. — Bazaine. Acēst'ă mi eră atunci necunoscutulu. În cele din urma, consiliulu de resbelu nu eră oficialulu. Deca m'amulu servitulu de protocolulu pre care generalulu Boyer l'a redigiatulu asupra-i amulu facut'ō spre a lumin'ă opiniunea publică, care a fostulu amagitulu. Deca amulu fi avutulu depesi'a din 27, imediatulu amulu fi plecatulu.

Presiedintele ordona cetirea acestei depesie. Ea cuprindea: „Ducrot comandēza unu corpulu alu lui Mac-Mahon, elu trebuie astăzi se fia în Stenay, în partea stānga a armatei, iera generalulu Douay din partea drepta a Meusei. Fii gat'ă la ce întâiu impuscatura de tonu.“ — Bazaine da aici explicatiuni mai detaliatulu, care inse nu suntulu de vre-unu interesu deosebitulu. Întrebatulu de presiedinte, cum s'a întemplantulu, că s'au risipitulu victualiile, riposta, că n'au sciutulu nimicu de aceste. Presiedintele se refera din nou la depesi'a din 23 pre care Bazaine sustiene a o fi primitulu tocmai la 30; maresialulu confirma inca odata, că n'au primit'ō. Elu au comunicatulu generaliloru acēsta depesia la 31, cându dej'ă trupele erau gat'ă de plecare.

(Va urmō.)

De pre valea Borgoului, 14 Octombrie 1873.

Motto: „Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.“ — Ovidiu.

Dle redactoru! Că unulu căru'i mi jace la anima prosperarea acelorui fii și acelei ginte din alu cărei'a sinu sum nascutulu și eu, nu potulu a nu ve comunic'ă ce-va din provinci'a mea natala, din care sa-si pōta face ori și cine unu prospectulu, respective o icōna viua a circōstantieloru poporulu nostru de pre aici. Nu voi'ăm inse a face o descriere lungă, ci me voi'ă margini numai la cefea pro și contr'ă prosperarei și anume:

Locuitorii români din acestu teritoriu, cu vre-dōne decenie mai înainte, erau liberi și independenți,

pre mostele și vetrile loru ereditate dela mosi și stramosi, erau nealgamisati cu cei despre cari istori'a ne spune că odata rataceau cautandulu pamentulu promisiōnei.

Astăzi inse abstragendu dela ceea ce posedulu dela natura, adeca: o clima sanătōsă, munti învescuti cu codrii seculari, din care ici colea sierpuesou unde unu pareu cristalinulu; astăzi d'ou se despōia se tundu că oile, de totulu ce este mai scumpulu mai necesariulu. Și cine suntulu ore acei tonsori? Este ignoranti'a în care orbeca bietulu poporulu, este lips'ă de conducatori și invetiatori apti cari sa-lu scie abate dela totulu ce-i este defavorabilulu moralulu materialminte; mai departe blastemulu lui „Ceres“ în putienulu lui agru. Sa lasām inse pre „Ceres“ în pace, că sa nu ne blastemulu și mai tare, . . . și sa remanemulu pre lānga cele-lalte. Ignoranti'a? are de contrariulu sciint'ă. Agentii sciintierulu suntulu cei pre care Minerv'a i-a primitulu sub scutululu seu, de cari pre la noi, că se afflu trebuie sa umbli cu lamp'ă lui Diogene. Pardonu! Eramulu sa esageremulu. Avemulu și de acēst'ă, căci la din contra a-si fi silitulu a caracteris'ă pre bietulu poporulu de selvaticulu; avemulu d'ă și acēst'ă orbitulu de spiritulu egoismulu comodit'ății și alu discordiei, și ce aru putea face nu voiescu a face. Printre cei dela s-altariulu ce vede omulu? o letargia. — Nu audi cū anululu o cuventare prin care sa combata vitiurulu, se combata întunerecululu. Poporulu se aduna în sântele case putemulu dice numai că la nisce formalit'ăti mecanice. Ce se mai dicu de referintiele lui private.

Te dōre anim'ă cându vedi că colea lānga stat'ă fieri unu bietulu crestinnulu ce posedea o bucata mostōră și o cascōră ce-lu aperi de tempest'ăti; acum este lipsitulu de ea, este espusulu furieloru lui Saturnu.

Și cine ore au fostulu caus'ă la acēst'ă? Unu fii alu lui Israelu care pentru putiene parale și putienulu alcoolulu l'lu lasa pre bietulu de plange în pumni. Se mangae inse sermanulu căci mai are sōcii, sciindulu că: „Solamen miseris est socios habuisse malorum.“ Te dōre anim'ă cându vedi că acei fii ai lui Israelu crescu și se înmultiescu că bureții dupa plōia, te dōre anim'ă cându vedi că pre lānga aceste plage, mai vinu și unele naturale etc.

Și ore până cându totulu astfelulu, până cându se totulu suferimulu?! Până atunci, până cându o generatiune nouă de inteligentia, mai cu zelulu mai cu abnegatiune va misc'ă tōte pietrile pentru o schimbare totala a stadiulu presentulu. La ceea ce ne suride o sperantia dulce, cându vedemulu că aici în centrulu preturei Borgoului ni se înfiintēza o scōla capitela normala confessionale gr. or.; cându vedemulu că nou denumitulu dirigintē și invetiatorulu la acēsta scōla I. O. ea acompianatulu de d'lu jude procesuale alu Borgoului N. Rusu, — barbati amici ai progresulu, — purcedu personalminte în fia-care comuna, și dupa ce dau o instructiune buna poporulu le desfasiura folōsele ce aduce scōl'ă și invetiamentulu, lips'ă cea mare pentru meseriasi, și în barbatarea de a imbratis'ă o profesiune sēu alta; purcedu la alegerea unu contingentulu de prunci, capaci materialulu și spiritualminte pentru a frecuent'ă susu numit'ă scōla. Repetulu, ne mangae sperant'ă, cându vedemulu că frecuentēza acei'a scōl'ă, abi'ă inca din trei clase, unu contingentulu de 120 prunci. De ce cerimulu că acēst'ă sa fia cu tempulu totulu at'ăti lucriferi ai poporulu, totulu at'ăti stalpi ai edificielulu nationalulu! Concludulu deci din celea premise că decă avemulu rele, ne suridu și bune. De ce cerimulu inse că nu numai sa ne surida, ci sa le și avemulu în faptulu; în fine de ce cerimulu o directiune mai buna cugeteloru și intentiuniloru, celorui chemati de a jertfi pentru prosperarea poporulu nostru, și atunci de securu că cu tempulu ne vomulu schimb'ă și noi.

Unu amicu alu progresulu.

Sibotulu în 14 Octombrie 1873.

(Invetiatorulu sēu notariulu?)
Domnule redactoru! Suntulu triste lucruri cele ce se petrecu în comun'ă nōstră dela mōrtea preotulu nostru Avramulu Viorelu. Poterniciji d'iei, cari jōca ad' rolulu principalulu în viēt'ă comunale, domnii Vioresci prin continue agitaciuni tindulu a concentr'ă în famili'a lorulu cea pretensivă tōte deregatoriile satulu at'ătu cele bisericesci cătu și cele laice, pentru că asi'ă sa pōta mai bine ferici pre multulu cercatulu nostru poporulu. D-lorulu în lupt'ă cea mare pentru acestu interesu esclusivulu personalulu și per-

